

**Uchwała Nr 2024
Rady Powiatu Rzeszowskiego
z dnia 2024 r.**

**w sprawie „Powiatowego programu systemu i rozwoju pieczy zastępczej
w Powiecie Rzeszowskim na lata 2024-2026”**

Działając na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.)

**Rada Powiatu Rzeszowskiego
uchwala co następuje:**

- § 1. Uchwała się „Powiatowy program systemu i rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim na lata 2024-2026” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Rzeszowskiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą od dnia 01.01.2024 r.

Przewodniczący Rady

Tomasz Wojton

Sprawdzono pod względem
formalno-prawnym

Tomasz Filip
radca prawny
Rz-449

Uzasadnienie
do Uchwały Nr.....2024
Rady Powiatu Rzeszowskiego
z dnia 2024 r.
w sprawie „Powiatowego programu systemu i rozwoju pieczy zastępczej
w Powiecie Rzeszowskim na lata 2024-2026”

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w tym w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Powiat stojące przed nim zadania wykonuje przy wykorzystaniu własnych organów, jak również powiatowych jednostek organizacyjnych. Istotnym zadaniem stojącym przed Radą Powiatu jest stanowienie aktów prawa miejscowego oraz przyjmowanie programów realizacji zadań z powyższej sfery w danym powiecie.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 poz. 177 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Uchwałą Nr XXIX/244/21 Rady Powiatu Rzeszowskiego z dnia 16 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Systemu i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rzeszowskim na lata 2021-2023”, przyjęty został do realizacji powiatowy program dotyczący rozwoju pieczy zastępczej, którego okres obowiązywania upłynął. Wobec powyższego zachodzi konieczność przyjęcia nowego dokumentu na kolejne 3 lata.

Głównym celem niniejszego programu jest skuteczna ochrona dzieci i zapewnienie im pomocy w zastępczych formach opieki w sytuacji, gdy nie mogą wychowywać się w rodzinach biologicznych. Przyjęcie Programu pozwoli na sprawniejsze osiągnięcie celu, jakim jest rozwój pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim.

Obowiązek wynikający z normy ustawowej, jak również potrzeba wspierania rodzin dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych, rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej uzasadnia celowość przyjęcia niniejszej uchwały.

**POWIATOWY PROGRAM
SYSTEMU I ROZWOJU PIECZY
ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE RZESZOWSKIM
NA LATA 2024 –2026**

czerwiec 2024

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
Rozdział I Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie jako realizator zadań z zakresu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	5
Rozdział II Analiza i Diagnoza Systemu Pieczy Zastępczej w Powiecie Rzeszowskim.....	10
Rozdział III Kierunki Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rzeszowskim	23
Rozdział IV Harmonogram i limity na lata 2024 – 2026	31
Rozdział V Ewaluacja i Monitoring Realizowanych działań	37
Zakończenie	39

WPROWADZENIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rzeszowskim na lata 2024 – 2026 został opracowany na mocy *Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Prawną podstawę Programu stanowi art. 180 pkt 1 w/w ustawy, w myśl, którego *do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limity rodzin zastępczych zawodowych czy rodzinnych domów dziecka na dany rok kalendarzowy*.

Powiatowy program systemu i rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024 – 2026 stanowi kontynuację działań podejmowanych w poprzednich programach oraz służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu pracy, ustaleniu priorytetów i zakresu działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim. Zadania programu mogą ulegać zmianom lub aktualizacji w zależności od bieżących potrzeb i aktualnej sytuacji społecznej.

Prezentując system pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim należy uwzględnić zarówno formę rodzinną, jak i instytucjonalną. W myśl *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* nadrzędnym jej zadaniem jest udzielanie pomocy i wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci, a także stworzenie im warunków do godnego życia.

W niniejszym programie uwzględniono zagadnienia odnoszące się zarówno do dotychczasowych doświadczeń, jak i planowanych działań, które zostaną podjęte w ramach powiatowej polityki prorodzinnej.

Program został przygotowany przede wszystkim w oparciu o analizę i diagnozę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Powiatu Rzeszowskiego w latach 2021 – 2023 oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano m.in. sprawozdania z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, informacje i analizy własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie zwłaszcza Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej i Zespołu świadczeń Pieczy Zastępczej działających w ramach struktur ORPZ.

W programie zostały wskazane kierunki rozwoju systemu pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim, a także sprecyzowane priorytety działań w tym obszarze. Zwrócono uwagę

na zakres zadań podejmowanych w pieczy zastępczej zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jak i potrzeby Powiatu Rzeszowskiego w tym zakresie.

Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu na trzy kolejne lata, ma na celu usprawnienie zadań nałożonych przez ustawodawcę, dlatego też sformułowano harmonogram i limity na lata 2024 – 2026 oraz określono cel główny wraz z celami szczegółowymi. Działania podejmowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie, jak i przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej zostały uporządkowane ze względu na kierunki, terminy ich realizacji, oraz osoby/institucje odpowiedzialne za ich realizację. W harmonogramie określono również sposoby realizacji działań.

Niniejszy program swoimi założeniami wpisuje się w Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2026, której celem jest: **Koordinacja i integracja działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie Powiatu Rzeszowskiego**, a celem strategicznym w obszarze pieczy zastępczej jest: **Rozwój interdyscyplinarnych i spójnych działań w zakresie wspierania dziecka i rodziny**.

Przedstawiony program wychodzi naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom Powiatu Rzeszowskiego w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej, jak i wspierania rodziny w prawidłowym jej funkcjonowaniu.

Wyjaśnienie pojęć użytych w Programie Rozwoju Pieczy w Powiecie Rzeszowskim

1. **Ustawa** – Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 poz. 1426 z późn. zm.).
2. **Pieczka zastępcza** – to opieka sprawowana nad dzieckiem w przypadku trwałej lub przejściowej niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Pieczy zastępcza organizuje powiat. Pieczy zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.
3. **Rodzinna pieczy zastępcza** – system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka.
 - 1) **Rodzina zastępcza spokrewniona** (zwana dalej „RZS”) tworzona jest przez krewnych będących wstępnymi (dziadkami) lub rodzeństwem dziecka;
 - 2) **Rodzina zastępcza niezawodowa** (zwana dalej „RZN”) tworzona jest przez osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
 - 3) **Rodzina zastępcza zawodowa** (zwana dalej „RZZ”) to rodzina niebędąca krewnymi dziecka, z którą została zawarta umowa o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Szczególnymi typami rodzin zastępczych zawodowych są: rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne. W rodzinach zastępczych zawodowych umieszcza się łącznie nie więcej niż 3 dzieci.
 - 4) **Rodzinne domy dziecka** (zwane dalej „RDD”) w którym umieszcza się łącznie nie więcej niż 8 dzieci.
4. **Instytucjonalna pieczy zastępcza** – system pieczy zastępczej sprawowany w formie placowej opiekuńczo – wychowawczych (zwanymi dalej „POW”):
 - 1) **POW typu rodzinnego** – w której maksymalnie może przebywać do 8 dzieci w różnym wieku;
 - 2) **POW typu interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nie więcej niż 14 dzieciom powyżej 10 roku życia. Pobyt w takiej placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące lub może zostać przedłużony do zakończenia postępowania sądowego.
 - 3) **POW typu socjalizacyjnego** – zapewnia opiekę i wychowanie nie więcej niż 14 dzieciom powyżej 10 roku życia;
 - 4) **POW typu specjalistyczno – terapeutycznego**, w której może przebywać maksymalnie 14 dzieci powyżej 10 roku życia o indywidualnych potrzebach, w tym: posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagających stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii lub wymagających wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.
5. **Organizator rodzinnej pieczy zastępczej** – organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie (dalej zwany „PCPR”). W ramach struktury PCPR zadania organizatora realizuje Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (zwany dalej „ORPZ”);
6. **Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej** (zwany dalej KRPZ) – wyznaczony pracownik Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy zastępczej.

7. **Osoba usamodzielniana** – osoba pełnoletnia opuszczająca rodzinną pieczę zastępczą lub placówkę opiekuńczo – wychowawczą.
8. **Indywidualny Program Usamodzielnienia** (dalej zwany IPU) – dokument opracowany przez osobę usamodzielnianą we współpracy z opiekunem usamodzielnienia, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletności, określający w szczególności: zakres ich współdziałania, sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez niego zatrudnienia.
9. **Opiekun usamodzielnienia** – osoba wspierająca wychowanka w procesie usamodzielnienia.

ROZDZIAŁ I

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W RZESZOWIE JAKO REALIZATOR ZADAŃ Z ZAKRESU RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zadania z zakresu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej realizuje PCPR w Rzeszowie.

W imieniu Starosty Rzeszowskiego na mocy Zarządzenia nr II/13/2011 z dnia 15.09.2011 r. działania z obszaru rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie.

W ramach zadań ustawowych w zakresie systemu pieczy zastępczej został powołany Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Zgodnie z *art. 76 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
2. kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
3. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
4. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
5. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
6. zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;

7. organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
8. współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
9. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
10. zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
11. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
12. prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
13. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
14. zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
14a) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
15. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
16. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
17. organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.
18. Wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie.

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka mogą liczyć na wsparcie i pomoc wyznaczonego przez ORPZ. Zadania KRPZ również zostały określone w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 77. Należą do nich m.in.:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 132 ustawy PCPR ORPZ dokonuje oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy, w konsultacji w szczególności z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentem rodziny pracującym z rodziną biologiczną dziecka. Pierwszej oceny rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następnie nie rzadziej niż co 3 lata. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje także oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka w celu:

- 1) ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;
- 2) analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną;
- 3) modyfikowania planu pomocy dziecku;

- 4) monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie;
- 5) oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;
- 6) oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 7) informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, przepisów ustawy o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej.

Zgodnie z art.130 ORPZ dokonuje oceny sytuacji dziecka na posiedzeniu z udziałem:

- 1) odpowiednio rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka;
- 2) pedagogiem;
- 3) psychologiem;
- 4) właściwym asystentem rodziny;
- 5) przedstawicielem ośrodka adopcyjnego;
- 6) koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej;
- 7) rodzicami dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej.

Do udziału w posiedzeniu w sprawie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej mogą być zapraszani w szczególności przedstawiciele: sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych, organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka, osoby bliskie dziecku.

Zgodnie z art.131 Ocena sytuacji dziecka powinna być przeprowadzana w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy. Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułuje na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazuje ją do właściwego sądu.

Wspieranie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie jest to kolejne działanie podejmowane przez PCPR w Rzeszowie, które realizowane jest przez Zespół ds. świadczeń pieczy zastępczej. Do zadań własnych powiatu zgodnie z art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej również w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje powyższe zadanie poprzez:

- wspieranie funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu tj. Domu dla Dzieci i Młodzieży „Przystań” w Tyczynie, Domu dla Dzieci i Młodzieży „Nadzieja” w Łące oraz Domu Opatrzności dla Dzieci i Młodzieży w Łące
- kierowanie dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej na podstawie postanowienia sądu do placówek funkcjonujących na terenie powiatu, gromadzenie stosownej dokumentacji
- w przypadku braku miejsc w placówkach na terenie powiatu, zapewnienie miejsca dzieciom w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem. Stosownie do § 2 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli powiat nie może skierować dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej z powodu braku miejsca na jego terenie, zwraca się do innego powiatu z wnioskiem o skierowanie dziecka do odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej.
- zawieranie i realizacja porozumień odnośnie pokrywania wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów
- przekazywanie środków finansowych na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
- udział w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka pochodzącego z terenu powiatu rzeszowskiego umieszczonego w placówce opiekuńczo- wychowawczej, zarówno na terenie powiatu jak i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, gminami, sądami, instytucjami, stowarzyszeniami w ramach pomocy rodzinom, z których dzieci zostały umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej.
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia, pomoc w przygotowaniu i realizacja indywidualnych planów usamodzielnienia wychowanków. Przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia osobom opuszczającym pieczę zastępczą (w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

ROZDZIAŁ II

ANALIZA I DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE RZESZOWSKIM

Podstawowym założeniem *Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* jest zadbanie o dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, a także zapewnienie im atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia. Ustawa zakłada objęcie wsparciem rodziny, która jest miejscem wyjątkowym dla każdego jego członka, a zwłaszcza dziecka.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. W pieczy zastępczej dziecko przygotowywane jest do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, a także do nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych. Założeniem pieczy jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych.

Poniżej została przedstawiona mapa powiatu rzeszowskiego z uwzględnieniem rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych w poszczególnych gminach powiatu.

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) **rodzinnej;**
- 2) **instytucjonalnej.**

1) Rodzinna piecza zastępcza:

- **Rodziny zastępcze spokrewnione**

RZS tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępniymi lub rodzeństwem dziecka. Poniższe tabele przedstawiają liczbę RZS oraz liczbę umieszczonych w nich dzieci w latach 2021 – 2023.

Tab.1 Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Rok	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych
2021 r.	36
2022 r.	31
2023 r.	31

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Tab. 2 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych
2021 r.	41
2022 r.	36
2023 r.	36

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Zestawienie liczby rzs i dzieci w niej przebywających w latach 2021 – 2023 pokazuje, że wartości te pozostają na zbliżonym poziomie. Zaobserwować można spadek liczby przy jednoczesnym spadku liczby dzieci przebywających w tej formie rodzinnej pieczy zastępczej.

- **Rodziny zastępcze niezawodowe**

RZN tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący dalszymi krewnymi dziecka lub osobami niespokrewnionymi. W przypadku rodzin niezawodowych co najmniej jedna osoba tworzącą tę rodzinę musi posiadać stałe źródło

dochodów. Poniższe tabele wykazują liczbę rzn oraz liczbę umieszczonych w nich dzieci w latach 2021 – 2023.

Tab. 3 Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Rok	Liczba rodzin zastępczych niezawodowe
2021 r.	21
2022 r.	18
2023 r.	18

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Tab. 4 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niezawodowych w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niezawodowych
2021 r.	31
2022 r.	26
2023 r.	26

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Zestawienie liczby rzn i dzieci w niej przebywających w latach 2021 – 2023 pokazuje, że wartości te pozostają na zbliżonym poziomie. Zaobserwować można spadek liczby przy jednoczesnym spadku liczby dzieci przebywających w tej formie rodzinnej pieczy zastępczej.

- ***Rodziny zastępcze zawodowe***

RZZ tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Starosta powiatu zawiera z taką rodziną umowę o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej. RZZ może mieć charakter rodziny specjalistycznej lub pogotowania rodzinnej. Osoby tworzące rzz są obowiązane do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach. PCPR w Rzeszowie oferuje szereg szkoleń i spotkań umożliwiających zwiększanie wiedzy i kompetencji opiekuńczo – wychowawczych u rodziców zastępczych. W poniższych tabelach przedstawiona została liczba rodzin rzz oraz liczba umieszczonych w nich dzieci w latach 2021 – 2023.

Tab. 5 Liczba rodzin zastępczych zawodowych w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Rok	Liczba rodzin zastępczych zawodowe
2021 r.	0
2022 r.	1
2023 r.	1

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Tab. 6 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych
2021 r.	0
2022 r.	3
2023 r.	3

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Z uwagi na przekształcenie dwóch rzz w rdd w 2021 r. PCPR w Rzeszowie nie współpracował z żadną rodziną zastępczą zawodową. W 2022 r. utworzono 1 rodzinę zastępczą zawodową, w której przebywała 3 dzieci. Stan ten utrzymywał się również w 2023 r.

- **Rodzinne domy dziecka**

RDD tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Prowadzący rdd są obowiązani do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach. PCPR w Rzeszowie oferuje szereg szkoleń i spotkań umożliwiających zwiększanie wiedzy i kompetencji opiekuńczo – wychowawczych u rodziców zastępczych. Poniższe tabele przedstawiają liczbę rdd oraz liczbę umieszczonych w nich dzieci w latach 2021 – 2023.

Tab. 7 Liczba rodzinnych domów dziecka w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12).

Rok	Liczba rodzinnych domów dziecka
2021 r.	3
2022 r.	3
2023 r.	3

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Tab. 8 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych domach dziecka w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12).

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych domach dziecka
2021 r.	14
2022 r.	15
2023 r.	14

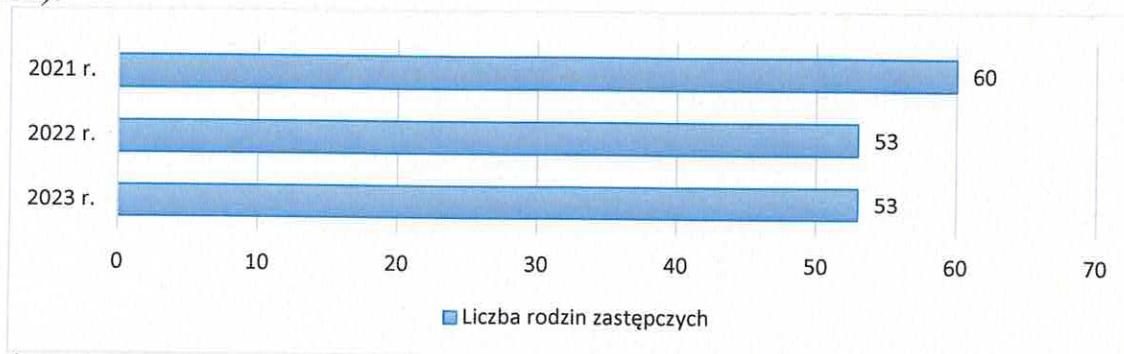
Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Zestawienie liczby rodzinnych domów dziecka i dzieci w nich przebywających w latach 2021 – 2023 r. pokazuje, że wartości te pozostają na stałym poziomie.

Dynamika zmian w proporcjach form rodzinnej pieczy zastępczej zaprezentowana została na poniższych wykresach.

Niżej przedstawiony wykres prezentuje ogólną liczbę rodzin zastępczych, z którymi PCPR w Rzeszowie współpracował na przełomie 2021 – 2023 r.

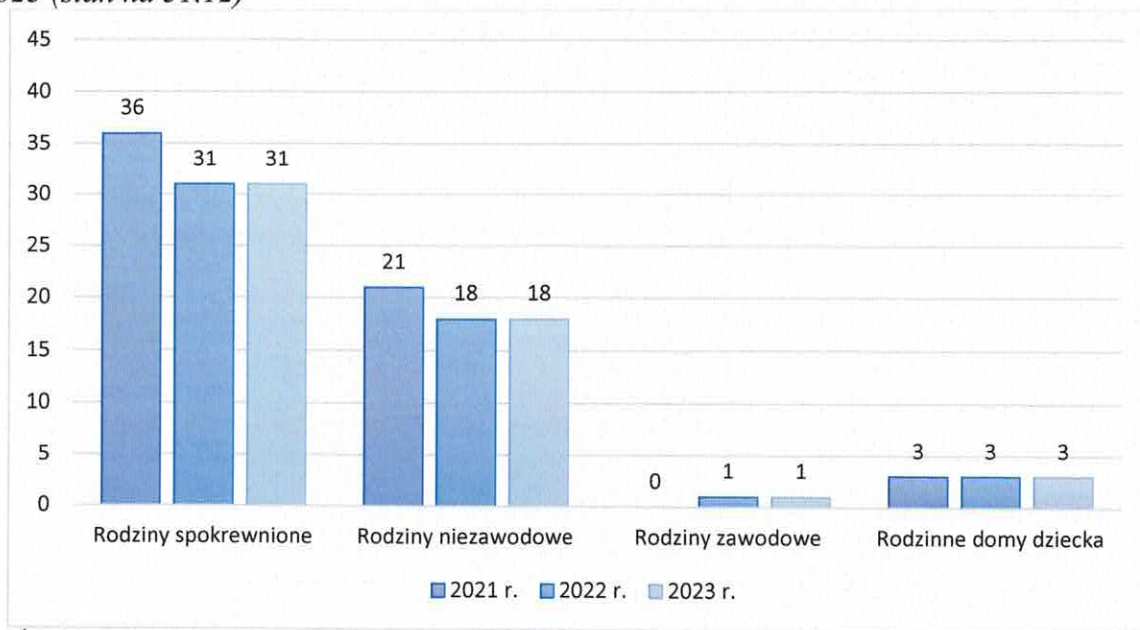
Wyk. 1 Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Rzeszowskim w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12).

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Rzeszowskim w latach 2021 – 2023 przedstawia się następująco: w 2021 r. PCPR w Rzeszowie współpracował z 60 rodzinami zastępczymi, 2022 r. z 53 rodzinami. Natomiast w 2023 r. w Powiecie Rzeszowskim było 53 rodzin zastępczych.

Wyk. 2 Dynamika zmian w proporcjach rodzinnych form pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

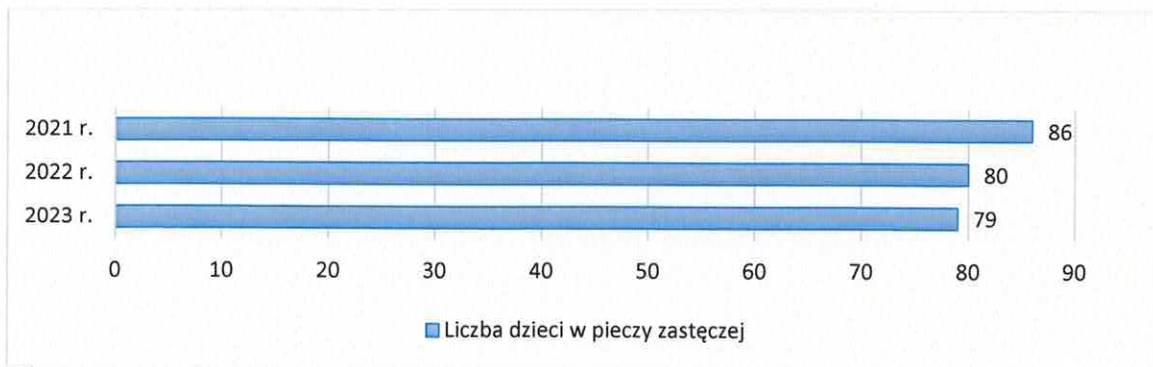

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

W analizowanym okresie daje się zauważyć, że wśród rodzinnych form pieczy zastępczej dominują spokrewnione rodziny, choć ich liczba w 2022 r. spadła. W przypadku rodzin niezawodowych ich liczba w badanym okresie utrzymuje się na zbliżonym poziomie, najwięcej rodzin niezawodowych było w 2021 r. (21 rodzin). W 2022 r. utworzono 1 rodzinę zastępczą zawodową. W latach 2021 – 2023 rodziny zastępcze spokrewnione stanowiły ok. 60 % wszystkich form pieczy zastępczej.

Kolejny wykres przedstawia dynamikę zmian liczby dzieci umieszczonych w poszczególnych formach pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023.

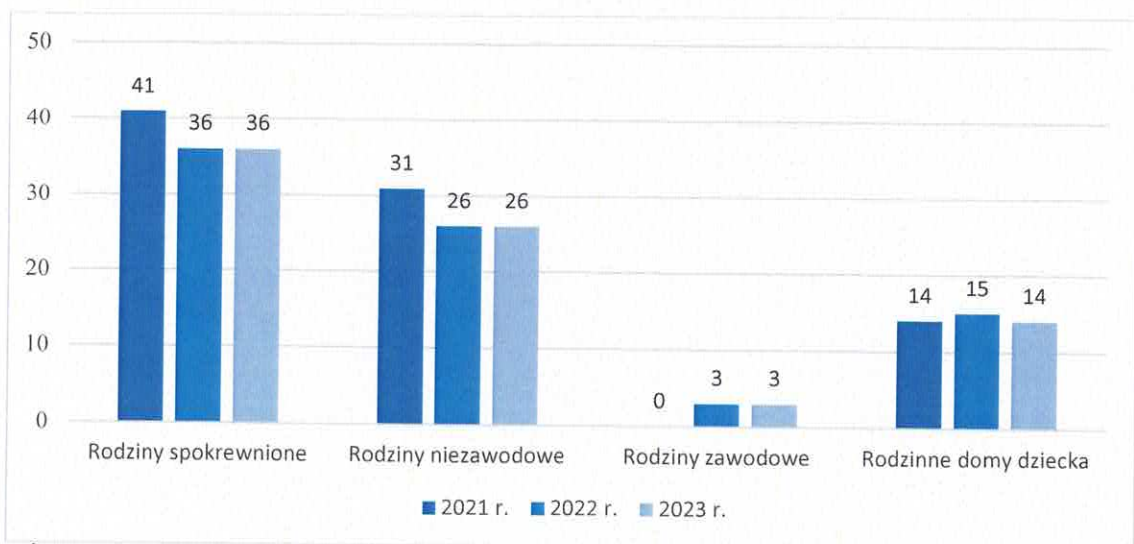
Wyk. 3 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12).

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Liczba dzieci umieszczony w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim ma tendencje spadkową. W 2021 r. w rodzinach zastępczych umieszczonych było 86 dzieci, z kolei w 2022 r. 80 dzieci. Natomiast w 2023 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 79 dzieci.

Wyk. 4 Dynamika zmian w proporcjach liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

W badanym okresie daje się zauważyć, że najwięcej dzieci umieszczonych jest w spokrewnionych rodzinach zastępczych. W 2022 r. i 2023 r. liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej utrzymuje się na stałym poziomie.

Poniższa tabela przedstawia przyczyny umieszczeń dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w okresie od 2021 r. do 2023 r.

Tab. 9 Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12).

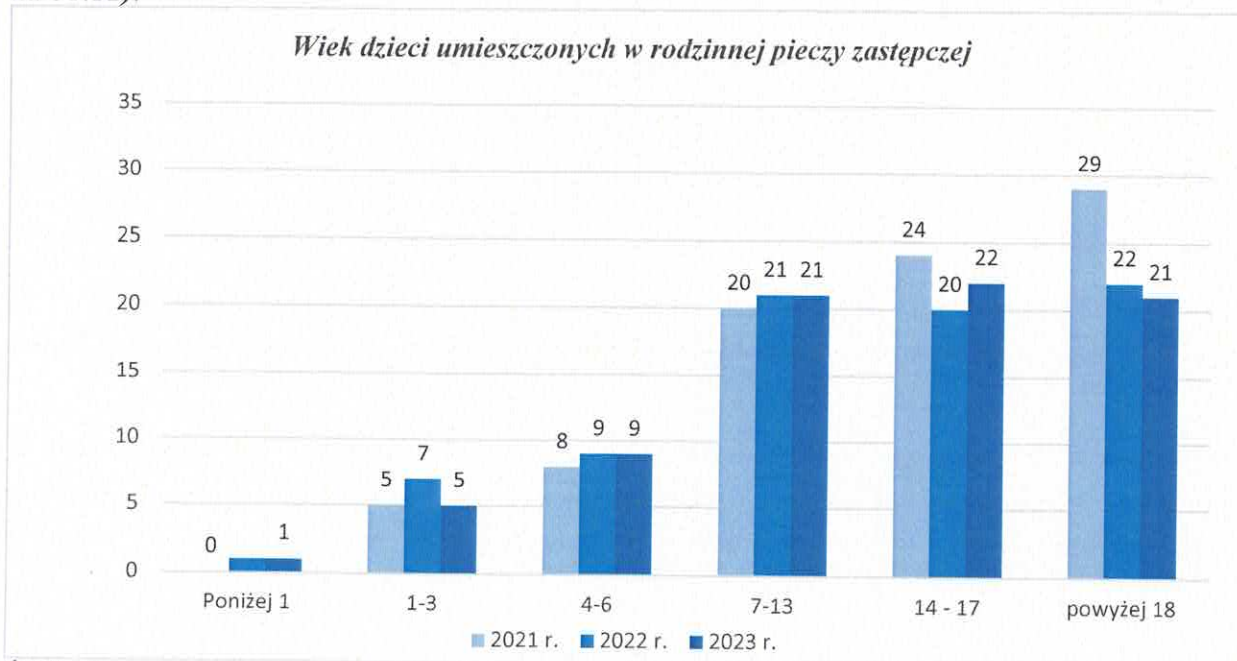
Powód umieszczenia	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Sieroctwo	8	6	5
Półsieroctwo	5	6	5
Uzależnienie rodziców	33	29	30
Przemoc w rodzinie	0	1	1
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	5	8	10
Niepełnosprawność rodzica	5	2	1
Długotrwała lub ciężka choroba rodzica	9	8	6
Pobyty za granicą	2	1	1
Inne	19	19	20

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

W analizowanym okresie daje się zauważyć, że najczęstszym powodem umieszczeń dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej było uzależnienie rodziców biologicznych, obserwuje się znaczącą przewagę tej przyczyny we wszystkich latach. Kolejnymi najczęściej wymienianymi przyczynami jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba rodzica.

Kolejny wykres przedstawia wiek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na przełomie 2021 – 2023 r.

Wyk. 5 Wiek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 r. (stan na 31.12).

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie w myśl ustawy przeprowadza kwalifikację kandydatów na rodziny zastępcze. Poniższy wykres prezentuje liczbę przeprowadzonych kwalifikacji w latach 2021 – 2023.

Tab. 10 Liczba kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze w latach 2021 - 2023.

Kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze

Rok	Liczba kwalifikacji		
2021 r.	8	zakwalifikowani	5
		niezakwalifikowani	2
		rezygnacja kandydatów	1
2022 r.	12	zakwalifikowani	9
		niezakwalifikowani	2
		rezygnacja kandydatów	1
2023 r.	13	zakwalifikowani	6
		niezakwalifikowani	3
		rezygnacja kandydatów	4

Źródło: Opracowanie własne. Dane sprawozdawcze PCPR Rzeszów.

Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej na przełomie 2021 – 2023 r. odbywało się na bieżąco zgodnie ze złożonymi wnioskami. W 2021 r. wpłynęło 8 wniosków osób i rodzin z prośbą o zakwalifikowanie, w 2022 r. przyjęto 12 wniosków, natomiast w 2023 r. wpłynęło 13 wniosków o kwalifikację.

Kwalifikacji dokonywali pracownicy PCPR Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej, w ramach której sporządzono analizy sytuacji rodzinnej, osobistej i materialnej kandydatów, opinie psychologiczne, opinie pedagogiczne oraz przeprowadzono wizytacje w miejscu zamieszkania kandydatów.

Na bieżąco i według potrzeb przeprowadzone były szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Szkolenie prowadzone było przez pracowników PCPR w Rzeszowie według programu edukacyjnego o zasięgu ogólnopolskim pn. **Program Szkoleniowy „Rodzina”**. Celem szkolenia było przygotowanie kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej oraz nabycie przez osoby pracujące na rzecz dziecka i rodziny umiejętności wzmacniania i wspierania rodziny, zarówno rodziny naturalnej dziecka, jak i zastępczej. Szkolenie obejmowało 62 godziny dydaktyczne, w tym 10 godzin praktyk. Program „Rodzina”

realizowany był w formie zajęć teoretycznych, prezentacji, pracy indywidualnej i grupowej uczestników, warsztatów oraz scenek.

Szkolenia oraz poradnictwo specjalistyczne

PCPR w Rzeszowie oferuje szereg szkoleń i spotkań umożliwiających zwiększanie wiedzy i kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców zastępczych, jak również przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. Poniższy wykres przedstawia liczbę oraz tematykę szkoleń zorganizowanych na przełomie 2021 – 2023 r.

Tab. 11 Szkolenia zorganizowane dla rodziców zastępczych w latach 2021 - 2023.

Rok	Nazwa szkolenia
2021 r.	Spotkanie informacyjno – organizacyjne z rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rodzinne domy dziecka z terenu powiatu rzeszowskiego
	„Dziecko z zespołem zaburzonych więzi. Charakterystyka, wyzwania, możliwości pracy”.
	„Dziecko z Zespołem FAS/FASD” I część.
2022 r.	„Dziecko z Zespołem FAS/FASD” II część
	„Sytuacja kryzysowa w aspekcie działań wojennych w Ukrainie – specyfika funkcjonowania osób w kryzysie/stresie, sposoby wspierające dobrostan emocjonalny”
	„Jak wychowywać i nie zwariować”
2023 r.	Spotkanie informacyjno – organizacyjne z rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rodzinne domy dziecka z terenu powiatu rzeszowskiego
	„Trauma relacyjna”
	„Funkcjonowanie i wsparcie dziecka po traumie w systemie pieczy zastępczej”
	„Zrozumieć dziecko – mocne wsparcie”.

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejną formą wspomagania funkcjonowania rodzin zastępczych oferowaną przez PCPR w Rzeszowie Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej są grupy wsparcia. Działają: grupa wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych, a także grupa wsparcia dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka. Spotkania grup wsparcia w PCPR w Rzeszowie odbywają się cyklicznie, dają one możliwość zbudowania platformy wzajemnej wymiany doświadczeń oraz otrzymania wsparcia w grupie osób pełniących taką samą funkcję. Uczestnicy sami dla siebie stanowią źródło wsparcia

emocjonalnego i informacyjnego. Udział w grupach wsparcia jest dobrowolny. W obydwóch grupach spotkania moderuje psycholog, mających doświadczenie oraz przygotowanie merytoryczne do ich prowadzenia. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie co roku organizuje obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz Spotkanie Gwiazdkowe, których celem jest integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej oraz promocja idei rodzicielstwa zastępczego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie zapewnia wszystkim mieszkańcom Powiatu Rzeszowskiego specjalistyczne wsparcie, obejmujące: poradnictwo psychologiczne, poradnictwo pedagogiczne, terapię oraz poradnictwo prawne.

Współpraca między instytucjami

W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej PCPR w Rzeszowie podejmuje współpracę z gminami mieszczącymi się w powiecie rzeszowskim. Instytucjami realizującymi wspólnie z PCPR w Rzeszowie założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach Powiatu Rzeszowskiego. W przypadku, gdy dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, a rodzicom biologicznym władza rodzicielska została ograniczona, Ośrodek Pomocy Społecznej obejmuje ją wsparciem poprzez wyznaczenie pracownika socjalnego lub asystenta rodziny. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie podejmuje szereg działań mających na celu pogłębianie i usprawnianie współpracy z Ośrodkami Pomocy Społecznej poprzez organizację spotkań i szkoleń. PCPR w Rzeszowie wraz z OPS w ramach współpracy powinni zmierzać do powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej bądź uregulowania jego sytuacji prawnej. PCPR ORPZ w Rzeszowie współpracuje również ze szkołami, do których uczęszczają dzieci umieszczone w pieczy zastępczej poprzez pisemne opinie o funkcjonowaniu w roli ucznia, a także kontakt osobisty lub telefoniczny według potrzeb oraz sądami i kuratorami sądowymi (oceny sytuacji dziecka, analiza dotycząca kandydatów i inne). Ścisła współpraca ORPZ dotyczy również Ośrodka Adopcyjnego ROPS w Rzeszowie, który uczestniczy w zespołach oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinach zastępczych, dokonuje kwalifikacji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do adopcji oraz organizuje szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

2) Instytucjonalna piecza zastępcza:

Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej są wykorzystywane w sytuacjach, gdy zostały wyczerpane inne możliwości wsparcia, tj. pomoc rodzinie naturalnej bądź umieszczenie w rodzinie zastępczej. W powyższych okolicznościach dziecko, które zostało pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do placówki opiekuńczo – wychowawczej.

Na terenie Powiatu Rzeszowskiego funkcjonują trzy placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego, tj.:

- „Dom Opatrzności” dla Dzieci i Młodzieży w Łące
- Dom dla Dzieci i Młodzieży „Nadzieja” w Łące
- Dom dla Dzieci i Młodzieży „Przystań” w Tyczynie

Dom Opatrzności dla Dzieci i Młodzieży oraz **Dom dla Dzieci i Młodzieży „Nadzieja”** powstały z dniem 1 września 2019 roku na miejsce **Katolickiej Placówki Opiekuńczo-Wychowawcza w Łące** prowadzonej przez Zgromadzenie Sióstr Opatrzności Bożej mające siedzibę w Grodzisku Mazowieckim. Są to placówki typu socjalizacyjnego, przeznaczone dla 14 wychowanków każda. Organem prowadzącym jest Zgromadzenie Sióstr Opatrzności Bożej w Grodzisku Mazowieckim.

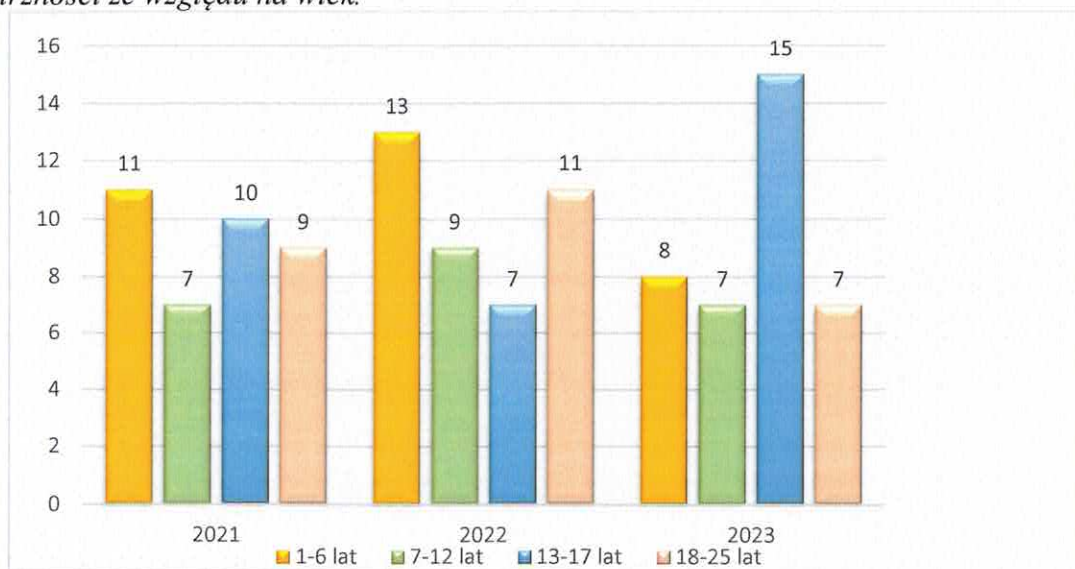
Tab. 13 Liczba wszystkich dzieci przebywających w placówkach w Łące w latach 2021 – 2023.

	Liczba dzieci przebywających w Domu Opatrzności w Łące	Liczba dzieci przebywających w Domu dla Dzieci i Młodzieży Nadzieja w Łące
2021 rok	20	17
2022 rok	22	18
2023 rok	17	20

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie opracowane na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Dom dla Dzieci i Młodzieży „Nadzieja” oraz Dom Opatrzności dla Dzieci i Młodzieży działają w oparciu o umowę zawartą z powiatem rzeszowskim. W Domu Opatrzności dla Dzieci i Młodzieży obecnie troje dzieci pochodzi spoza powiatu rzeszowskiego – z powiatu brzozowskiego. W Domu dla Dzieci i Młodzieży Nadzieja przebywają wyłącznie dzieci z terenu powiatu rzeszowskiego. Liczba dzieci, które przebywały w latach 2021-2023 w placówkach w Łące pozostaje na podobnym poziomie, wynika to z zapewniania na bieżąco wolnych miejsc w placówkach, po usamodzielnieniu się pełnoletnich wychowanków lub po opuszczeniu placówek przez dzieci zgodnie z postanowieniem sądu.

Wyk.7 Podział wychowanków Domu dla Dzieci i Młodzieży „Nadzieja” oraz Domu Opatrzności ze względu na wiek.

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Spośród dzieci przebywających w w/w placówkach w latach 2021 – 2023 większość stanowiły dzieci w wieku powyżej 7 roku życia- 82 wychowanków. W roku 2023 zmniejszyła się liczba dzieci w wieku do 6 roku życia kierowanych do placówek w Łące. Dane te przedstawia powyższy wykres. Zmniejszyła się również liczba pełnoletnich wychowanków przebywających w Domu Opatrzności i Domu dla Dzieci i Młodzieży Nadzieja. Liczba dzieci w wieku 13-17 lat wzrosła ponad dwukrotnie na przestrzeni lat 2022-2023. Wynika to między innymi z dużej liczby umieszczonych w Domu Opatrzności i Domu dla Dzieci i Młodzieży Nadzieja w 2023 roku dzieci.

W latach 2021 i 2022 liczba dzieci umieszczanych w Domu dla Dzieci i Młodzieży „Nadzieja” oraz Domu Opatrzności w Łące utrzymywała się na podobnym poziomie: w roku 2021 – 5 dzieci, w 2022 – 6 dzieci. W roku 2023 skierowano do ww. placówek 9 dzieci, z czego 7 było to rodzeństwo.

W ciągu ostatnich 3 lat wyróżniono następujące przyczyny odejścia wychowanka:

Rys. 1 Przyczyny odejścia wychowanków z placówek w latach 2021 – 2023 wraz z ich liczbą.

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Wychowanek może opuścić placówkę opiekuńczą – wychowawczą w przypadku zmiany zarządzeń opiekuńczych: powrót do rodziny naturalnej, umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej przysposobienie lub umieszczenie w innej placówce. W 2021 roku żadne z dzieci nie powróciło do rodziny naturalnej. W roku 2022 było to dwoje dzieci, podobnie w 2023 roku. Często wychowankowie opuszczają placówki jak osoby pełnoletnie z powodu usamodzielnienia się. Najwięcej osób pełnoletnich usamodzielniało się w 2022 roku: 5 osób. Mimo, że odsetek dzieci kierowanych do adopcji jest niewielki, w latach 2021-2023 do rodziny adopcyjnej umieszczono w sumie 4 dzieci, w tym troje rodzeństwa. Do rodzinnej pieczy zastępczej skierowano na przestrzeni trzech ostatnich lat 2 dzieci.

Co pół roku po każdym stałym zespole ds. okresowej oceny dziecka zgłasza do Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej dzieci w stosunku do których podjęto decyzję o umieszczeniu w rodzinnej pieczy zastępczej lub do ośrodka adopcyjnego dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. Niestety ilości rodzin zastępczych czy adopcyjnych gotowych przyjąć dziecko jest niewielka.

Trzecią z kolei placówką funkcjonującą w powiecie rzeszowskim jest **Dom dla Dzieci i Młodzieży „Przystań”** z siedzibą w Tyczynie. Placówka dysponuje miejscami dla 14 wychowanków w wieku od 10 do 18 lat. W placówce mogą przebywać dzieci poniżej 10 r. ż. w przypadku zaistniałej sytuacji losowej, ze względu na stan zdrowia lub ze względu na rodzeństwo. Placówka ta zapewnia dzieciom i młodzieży pozbawionym częściowej lub całkowitej opieki rodzicielskiej całodobową opiekę i wychowanie.

Poniższa tabela i wykres przedstawia szczegółowo liczbę wychowanków DdDiM „Przystań” w poszczególnych latach.

Tab. 14 Rzeczywista liczba dzieci przebywających w Domu dla Dzieci i Młodzieży „Przystań” w Tyczynie w latach 2021-2023 (wszystkie dzieci przebywające w danym roku).

	Liczba dzieci przebywających w Domu dla Dzieci i Młodzieży „Przystań”
2021 rok	19 dzieci
2022 rok	19 dzieci
2023 rok	16 dzieci

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania.

W *Domu dla Dzieci i Młodzieży „Przystań”* przebywają tylko dzieci zamieszkujące teren powiatu rzeszowskiego. Na przełomie trzech lat w placówce nie przebywał ani jeden wychowanek spoza powiatu rzeszowskiego.

Dom dla Dzieci i Młodzieży „Przystań” charakteryzował się w ostatnich latach dużą rotacją wychowanków w ciągu roku. W 2021 roku opuściło placówkę czworo wychowanków i dwoje nowych dzieci skierowano do placówki. W roku 2022 troje dzieci opuściło placówkę, a czworo wychowanków zostało umieszczonych w DdDiM „Przystań”. W 2023 roku żadne dziecko nie zostało skierowane do placówki, jednak czworo dzieci opuściło Dom dla Dzieci i Młodzieży „Przystań”.

Przyczyny odejścia wychowanków z Domu dla Dzieci i Młodzieży „Przystań” przedstawione zostały poniżej:

Rys. 2 Przyczyny odejścia wychowanków z DdDiM „Przystań” w Rzeszowie.

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Z powyższego przedstawienia graficznego wynika, że na przełomie trzech lat najczęstszą przyczyną opuszczenia DdDiM „Przystań” w Rzeszowie było usamodzielnienie wychowanka. W rodzinie zastępczej umieszczono troje dzieci, do rodziny naturalnej powrócił jeden wychowanek.

Najczęściej powtarzającymi się powodami umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu rzeszowskiego są niewydolność wychowawcza oraz uzależnienie rodziców od alkoholu. Poniższa tabela przedstawia powody umieszczenia wszystkich dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu w latach 2021 – 2023.

Tab. 15 Powody umieszczenia dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w powiecie rzeszowskim w latach 2021-2023 r.

Powody umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej	2021	2022	2023
Uzależnienie rodziców od alkoholu	23	18	15
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	23	30	25
Przemoc w rodzinie	1	2	8
Niepełnosprawność rodziców, choroba psychiczna rodziców	10	9	5

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Najczęstszym powodem kierowania dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, drugą z kolei przyczyną jest alkoholizm rodziców. Niepełnosprawność i choroba rodziców, głównie problemy ze zdrowiem psychicznym i upośledzenie to trzecia z kolei przyczyna kierowania dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Często wiąże się to z nieobecnością drugiego z rodziców i brakiem możliwości wychowywania dzieci przez rodzica niepełnosprawnego. Istotną przyczyną jest również przemoc w rodzinie, jednak jako główny powód występuje rzadko. Bardzo często trudno jest jednoznacznie określić powód umieszczenia w placówce ponieważ często bywa tak, że występuje kilka powodów umieszczenia jednego dziecka w placówce – równolegle. Najczęściej jednak z uzależnienia rodziców od alkoholu wynika przemoc w rodzinie oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych bardzo często wynika z niewłaściwych wzorców z rodziny pochodzenia

rodziców, powiązana jest z narażeniem dziecka na niebezpieczeństwo w domu, nieodpowiednią higieną osobistą, nieodpowiednią opieką medyczną, nieleczonymi problemami zdrowotnymi, nieodpowiednią opieką w zakresie zdrowia psychicznego, w konsekwencji osiągnięcia szkolne są na niskim poziomie, występuje przestępczość, problemy z zachowaniem, niska frekwencja szkolna oraz nieprzystosowanie społeczne.

W pierwszej kolejności do placówek opiekuńczo-wychowawczych w powiecie rzeszowskim przyjmowane są dzieci zamieszkujące teren powiatu rzeszowskiego. W dalszej z innych powiatów. Od kilku lat jednak liczba skierowań dzieci z terenu powiatu do instytucjonalnej pieczy zastępczej jest tak duża, że dzieci spoza powiatu praktycznie nie są kierowane do placówek funkcjonujących na terenie powiatu rzeszowskiego.

Dzieci z powiatu rzeszowskiego w przypadku braku miejsc w placówkach na terenie powiatu rzeszowskiego, umieszczane są również w placówkach na terenie innych powiatów z uwzględnieniem możliwie najbliższego położenia danej placówki względem miejsca zamieszkania rodziny biologicznej.

Tab. 16 Dzieci skierowane do placówek opiekuńczo – wychowawczych poza powiatem rzeszowskim w latach 2021-2023.

	Liczba dzieci z powiatu rzeszowskiego przebywających w placówkach na terenie innych powiatów
2021	22
2022	22
2023	17

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Z przedstawionej tabeli wynika, że w roku 2023 spadła liczba dzieci kierowanych z powiatu rzeszowskiego do placówek na terenie innych powiatów, co więcej spośród 17 przebywających w placówkach poza powiatem rzeszowskim dzieci aż 7 opuściło ww. placówki w 2023 roku, z powodu usamodzielnienia (4 dzieci) oraz umieszczenia w rodzinie adopcyjnej (3 wychowanków). Przyczyną zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do placówek poza powiatem rzeszowskim był brak miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów, a także możliwość umieszczania w placówkach na terenie powiatu rzeszowskiego dzieci ponad limit 14 osobowy, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Poniższa tabela obrazuje szczegółową liczbę dzieci z powiatu rzeszowskiego umieszczonych w placówkach znajdujących się poza powiatem rzeszowskim z wyszczególnieniem placówki.

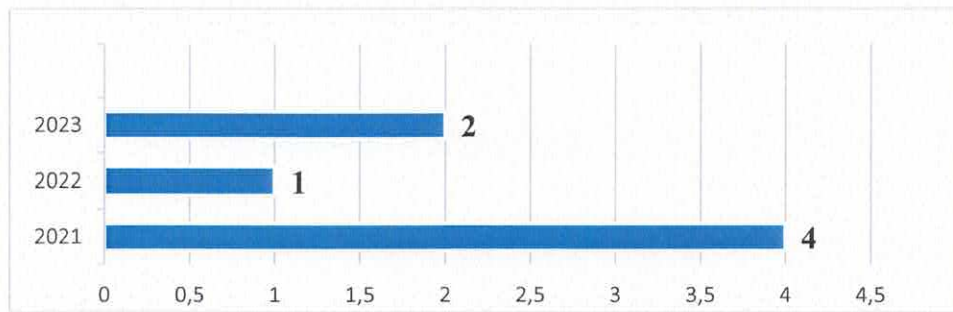
Tab. 17 Liczba dzieci przebywających w placówkach na terenie innych powiatów.

Nazwa placówki	Liczba umieszczonych dzieci w placówkach na terenie innych powiatów		
	2021	2022	2023
POW typu interwencyjnego w Rzeszowie	5	4	3
Domy dla Dzieci i Młodzieży „Mieszko”, „Dobrawa”, „Bolesław” z siedzibą w Rzeszowie	7	7	7
Dom Dziecka w Jarosławiu	3	3	0
Dom Dziecka z siedzibą w Żyznowie		1	1
Dom Dziecka z siedzibą w Strzyżowie	1	1	1
Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno -terapeutycznego w Opatowie	1	1	1
Regionalna Placówka Opiekuńczo-Terapeutyczna „Tęczowy Domek” w Rzeszowie	5	5	4
RAZEM:	22	22	17

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Na przełomie trzech lat liczba dzieci umieszczonych w placówkach na terenie poza powiatem rzeszowskim zmalała. W roku 2023 usamodzielniono się czterech pełnoletnich wychowanków, a troje dzieci przekazano rodzinie adopcyjnej. Pozostali wychowankowie przebywający w w/w placówkach są to dzieci poniżej 18 roku życia, które prawdopodobnie pozostaną w pieczy zastępczej do usamodzielnienia. Liczbę dzieci skierowanych w latach 2021-2023 do placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów przedstawia poniższy wykres.

Wyk. 8 Liczba nowych dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych poza powiatem rzeszowskim na przełomie trzech lat tj. 2021 – 2023.

Źródło: Dane PCPR w Rzeszowie – opracowano na podstawie sprawozdania dla potrzeb niniejszego dokumentu

Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej)

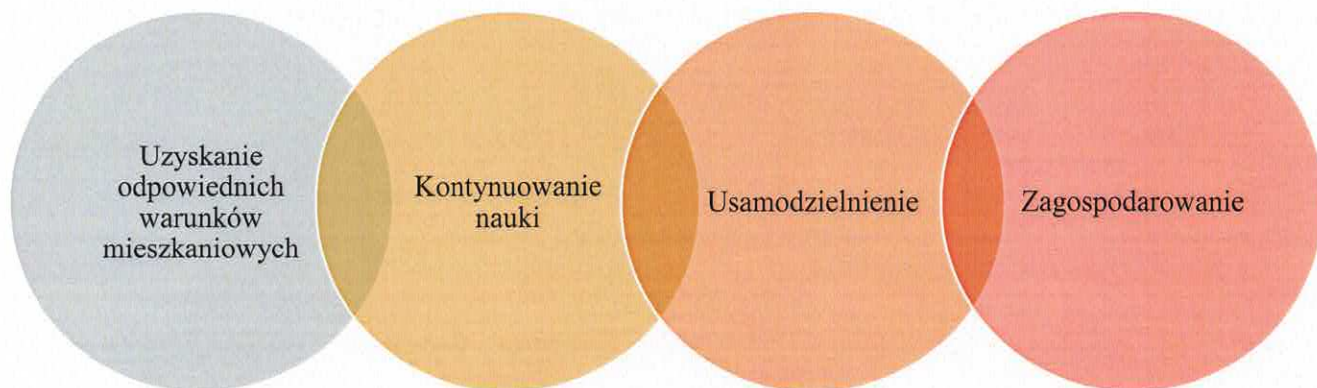
Kolejnym ważnym elementem systemu pieczy zastępczej jest usamodzielnienie wychowanków instytucjonalnych oraz rodzinnych form opieki. Usamodzielnienie to długotrwały proces wychowawczy, który wprowadza osobę usamodzielnianą do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. Proces usamodzielnienia rozpoczyna się na rok przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę usamodzielnianą i w zależności od sytuacji życiowej wychowanka, może trwać najpóźniej do momentu osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej albo dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli uczy się w szkole lub na uczelni, uczy się u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego, uczy się na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia lub legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Wychowankowie pieczy zastępczej mogą otrzymać pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Rys. 3 Pomoc udzielana wychowankom pieczy zastępczej.

FORMY POMOCY UDZIELANEJ WYCHOWANKOM

Źródło: opracowanie własne.

Pomoc na kontynuowanie nauki - otrzymuje ją osoba usamodzielniana, która kontynuuje naukę: w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, na uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia, u pracodawców w celu przygotowania zawodowego.

Pomoc przysługuje w czasie trwania odpowiednio roku szkolnego, roku akademickiego, kursu lub przygotowania zawodowego i przyznawana jest na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia.

Pomoc na usamodzielnienie – to pomoc finansowa, która jest wypłacana po zakończeniu pobierania nauki. W uzasadnionych przypadkach może zostać również wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki. Pomoc ta może zostać wypłacona jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia.

Pomoc na zagospodarowanie – jest wypłacana jednorazowo nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia. Powyższą pomoc można przeznaczyć na: materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania, niezbędne urządzenia domowe, pomoce naukowe, sprzęt rehabilitacyjny, sprzęt, który może służyć do podjęcia zatrudnienia. Pomoc ta może być przyznana również w formie rzeczowej.

Wysokość w/w pomocy określa Obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej.

Praca socjalna z usamodzielnionymi wychowankami opuszczającymi pieczę zastępczą.

W ramach realizacji zadania prowadzona jest specjalistyczna praca socjalna z wychowankami. Wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze realizują program usamodzielnienia, są również objęci pomocą i wsparciem specjalistów z PCPR. Na bieżąco oraz według potrzeb wychowankom objętym procesem usamodzielnienia udziela się informacji o prawach i uprawnieniach, przeprowadzane są rozmowy wspierająco-motywuujące, prowadzone jest doradztwo w zakresie zatrudnienia i mieszkania, świadczone jest poradnictwo specjalistyczno – prawne, pedagogiczne, psychologiczne oraz prowadzi się pracę socjalną.

Lata	Pomoc na kontynuowanie nauki		Zagospodarowanie, w tym w formie rzeczowej		Pomoc na usamodzielnienie		Pomoc na częściowe pokrycie kosztów wydatków zw. z wynajmem mieszkania	
	liczba wychowanków rodziny zastępcze	liczba wychowanków POW	liczba wychowanków rodziny zastępcze	liczba wychowanków POW	liczba wychowanków rodziny zastępcze	liczba wychowanków POW	liczba wychowanków rodziny zastępcze	liczba wychowanków POW
2021	13	15	3	3	2	5	0	1
2022	13	19	5	1	9	6	2	2
2023	11	20	6	2	7	12	2	3

Mieszkanie treningowe

W ramach wsparcia dla osób opuszczających placówki istnieje możliwość udzielenia pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych – skierowania byłego wychowanka do tzw. mieszkania treningowego. Prowadzenie mieszkań treningowych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy jest zadaniem własnym powiatu.

W myśl rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 roku wsparcie świadczone w mieszkaniach treningowych obejmuje: usługi bytowe w postaci miejsca całodobowego pobytu oraz pracę socjalną.

W w/w mieszkaniu zapewnia się usługi polegające na nauce rozwijania lub utrwalania umiejętności praktycznych, służących prowadzeniu niezależnego życia, w zakresie:

- 1) samoobsługi;
- 2) zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, w tym przygotowywania posiłków;
- 3) efektywnego zarządzania czasem;
- 4) efektywnego zarządzania finansami;
- 5) prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 6) załatwiania spraw osobistych i urzędowych;
- 7) utrzymywania więzi rodzinnych;
- 8) rozwiązywania konfliktów interpersonalnych i rozwijania autonomii decyzyjnej;
- 9) uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej;
- 10) poszukiwania pracy oraz utrzymania zatrudnienia.

W Powiecie Rzeszowskim przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Rzeszowie funkcjonuje jedno mieszkanie treningowe przeznaczone dla pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, rodziny zastępcze, objętych procesem usamodzielnienia oraz dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Mieszkanie składa się z dwóch pokoi, kuchni i łazienki. Jest w pełni wyposażone w sprzęty gospodarstwa domowego i meble. Mieszkanie treningowe służy pomocą dla osób, które z uwagi na trudną sytuację życiową mogą w nim zamieszkać, by usamodzielnić się i zaplanować swoją drogę życiową.

Jednakże w/w mieszkanie nie spełnia w pełni potrzeb jakie mają mieszkańcy powiatu rzeszowskiego, przede wszystkim wychowankowie opuszczający instytucjonalną pieczę zastępczą. Przebywały w nim w 2021 roku 2 osoby, w roku 2022 1 osoba a w 2023 roku 3 osoby, wszyscy byli usamodzielnianymi wychowankami placówek opiekuńczo-wychowawczych. Pobyt w mieszkaniu chronionym był przedłużany w związku z trudną sytuacją życiową przebywających w nim osób.

Praca z usamodzielnianymi wychowankami przebywającymi w mieszkaniu treningowym jest wstępnym przygotowaniem do samodzielności, a zarazem etapem po którym wychowanek może skorzystać z kolejnej formy wsparcia. Ponadto pobyt w mieszkaniu treningowym jest formą przejściową pomiędzy opuszczeniem placówki, a faktycznym rozpoczęciem samodzielnego życia. Wychowanek po przejściu w/w etapów usamodzielnienia ma możliwość przygotowania się do wejścia w dorosłość na wielu płaszczyznach, między innymi: umiejętność zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, efektywnego zarządzania czasem, prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw urzędowych, dbałość

o utrzymywanie więzi rodzinnych, budowanie relacji, rozwiązywanie konfliktów, uczestniczenie w życiu społeczności lokalnej, poszukiwanie pracy.

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none">1. Funkcjonowanie Rodzinnych Domów Dziecka;2. Rozwinięty system jednostek pomocy społecznej i pieczy zastępczej;3. Wykwalifikowana i doświadczona kadra realizująca zadania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;4. Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych oraz dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka;5. Organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domu dziecka z powiatu rzeszowskiego;6. Organizowanie i prowadzenie szkolenia kwalifikacyjnego dla kandydatów na rodzinę zastępczą;7. Promowanie rodzicielstwa zastępczego;8. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy stale podnoszą swoje kwalifikacje;9. Udzielenie wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym oraz usamodzielnionym wychowankom pieczy zastępczej;10. Współpraca z Sądami, OPS oraz Ośrodkami Adopcyjnymi;11. Wsparcie pedagogiczne, psychologiczne i prawne dla rodzin zastępczych i usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej;12. „Szkoła dla rodziców i wychowawców” – warsztaty edukacyjne dla rodziców;13. Perspektywa pozyskiwania środków finansowych z funduszy europejskich.	<ol style="list-style-type: none">1) Niewystarczająca liczba rodzin zastępczych;2) Niewystarczająca liczba specjalistów (psychiatra, psycholog, logopeda) oraz długi okres oczekiwania na wizytę dla dzieci i młodzieży;3) Brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none">1) Podejmowanie działań promujących rodzicielstwo zastępcze w celu pozyskiwania kandydatów;2) Udział w programach i projektach organizowanych przez MRiPS oraz instytucję wspierające dziecko i rodzinę;	<ol style="list-style-type: none">1) Wzrost liczby dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania i emocji;2) Niewystarczające zainteresowanie kandydatów do utworzenia rodziny zastępczych;

3) Współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym;	3) Problemy wychowawcze, zdrowotne, emocjonalne i społeczne w pieczy zastępczej;
4) Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej oraz praca z rodziną biologiczną.	4) Wypalenie zawodowe wśród rodziców zastępczych;
	5) Brak lub niewystarczająca motywacja ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka pod ich opiekę;
	6) Powrót osób opuszczających pieczę zastępczą do środowiska rodziny biologicznej – powielanie niewłaściwych wzorców życiowych.

Potrzeby powiatu w obszarze działań podejmowanych w pieczy zastępczej.

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, celem pozyskiwania kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej;
2. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w zakresie wynikającym z przyszłych zadań;
3. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych w powiecie rzeszowskim;
4. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych w powiecie rzeszowskim;
5. Utworzenie wśród istniejących rodzin zastępczych, rodzin pełniących funkcję rodzin pomocowych;
6. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z pełnionych funkcji, zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego (dot. rodzin zawodowych);
7. Organizowanie i wspieranie rozwoju grup wsparcia dla rodzin zastępczych;
8. Tworzenie i realizacja programów usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz organizowanie szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielnianych;
9. Nawiązanie i utrzymywanie współpracy z osobami i instytucjami wspierającymi, celem pozyskiwania wolontariuszy współpracujących z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych;
10. Organizowanie lub udostępnianie rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego, terapii w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka i rodziny, a także poradnictwa prawnego;

11. Podnoszenie poziomu wiedzy i kompetencji wychowawczych wśród rodzin zastępczych z terenu powiatu rzeszowskiego;
12. Rozwój pieczy zastępczej oraz tworzenie wewnętrznego systemu wspierania rodziny, w oparciu o działania profilaktyczne i edukacyjne podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny i dziecka, instytucjami pomocy społecznej, asystentem rodziny, itp.;
13. Zwiększenie dostępności/ poszerzenie oferty wsparcia związanego ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży;
14. Rozwój i doskonalenie poradnictwa specjalistycznego dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych z terenu powiatu rzeszowskiego;
15. Utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego dla dzieci umieszczanych poza rodziną;
16. Dostosowanie istniejących placówek opiekuńczo – wychowawczych do potrzeb powiatu.

ROZDZIAŁ III

KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE RZESZOWSKIM

Z analizy potrzeb powiatu w zakresie pieczy zastępczej wynika, że podejmowane działania rozciągnięte są na niemalże wszystkie obszary funkcjonowania pieczy zastępczej i dotyczą różnorodnej tematyki – począwszy od pozyskiwania i przygotowywania kandydatów, poprzez wspieranie istniejących już rodzin zastępczych, do współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój dziecka i rodziny, szczególnie działającymi w środowisku lokalnym.

Spśród wyszczególnionych potrzeb, jako priorytetowe potraktować należy: rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, pozyskiwanie i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, szkolenie osób pełniących funkcje rodziny zastępczej, a także pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, zwiększenie ilości rodzin zastępczych, utworzenie rodzinnego domu dziecka, a w szczególności rodzin zastępczych zawodowych, objęcie pomocą i wsparciem usamodzielnionych pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej.

Wyszczególnione potrzeby realizowane są poprzez formy rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę zastępczą organizuje powiat. W związku z tym do zadań własnych powiatu należy wykonywanie zadań z zakresu organizacji i finansowania rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Zgodnie z art. 180. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy:

1. opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
2. zapewnienie dzieciom opieki w pieczy zastępczej;
3. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym formy pieczy zastępczej;

4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5. prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6. organizowanie szkoleń;
7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej tj. grupy wsparcia, specjalistyczne poradnictwo;
8. powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych;
9. wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
10. zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
11. prowadzenie rejestru danych, o kandydatach i rodzinach zastępczych;
12. kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
13. finansowanie;
14. świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w pieczy zastępczej;
15. pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym;
16. szkoleń dla kandydatów;
17. sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.

Z kolei do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1. realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
2. finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zadania organizatora pieczy zastępczej wytyczają kierunki zmian i działań w stosunku do rodzinnej pieczy zastępczej. Najważniejsze z nich to:

1. troska o rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej,
2. inicjowanie ich tworzenia,
3. kwalifikowanie kandydatów do tej roli,
4. wspieranie już funkcjonujących rodzin,
5. szkolenie rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka,
6. wsparcie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą,
7. organizowanie pomocy wolontariuszy,
8. współpraca ze środowiskiem lokalnym,
9. prowadzenie poradnictwa, terapii, grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej, - zapewnienie pomocy prawnej w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
10. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
11. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
12. organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku,
13. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy.

Przyjęty do realizacji Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie rzeszowskim na lata 2024 – 2026 wyznacza kierunki działań, które pozwolą na rozwój pieczy zastępczej i efektywniejsze zaplanowanie środków na realizację zadań w zakresie systemu pieczy zastępczej.

Realizacja niniejszego programu będzie dokonywana w okresie trzech lat, dlatego program ten powinien być elastyczny i podkreślać jego otwarty charakter, dostosowując się do zmieniających warunków społecznych i gospodarczych.

Cele i priorytety programu

Cel główny programu

Rozwój rodzinnych i wspieranie instytucjonalnych form pieczy zastępczej w powiecie rzeszowskim.

Cele szczegółowe programu, kierunki i sposoby ich realizacji

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego;
2. Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego;
3. Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem wychowankom opuszczających pieczę zastępczą;
4. Wspieranie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie.

Tab.19 Cele szczegółowe, kierunki i sposoby ich realizacji.

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
<ul style="list-style-type: none">• pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej;	<ul style="list-style-type: none">• prowadzenie akcji i inicjatyw promujących idee rodzicielstwa zastępczego;• tworzenie materiałów informacyjnych i edukacyjnych celem zachęcenia potencjalnych kandydatów;• indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi;• prowadzenie strony internetowej i Facebook;• współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze wsparcia rodziny (UG, OPS itp.);• współpraca z mediami.
<ul style="list-style-type: none">• podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w zakresie wynikającym z przyszłych zadań.	<ul style="list-style-type: none">• organizowanie szkoleń, spotkań, warsztatów;• prowadzenie doradztwa i poradnictwa;• udzielanie wsparcia i poradnictwa w zależności od indywidualnych potrzeb;• prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjnej.

2. Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie liczby rodzin zastępczych; 	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzanie wiedzy o możliwościach realizacji pieczy zastępczej; • kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość (kandydatów) do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych; 	<ul style="list-style-type: none"> • kwalifikowanie z pośród istniejących rodzin zastępczych rodzin mogących pełnić funkcje rodziny zastępczej zawodowej; • informowanie rodzin spełniających określone warunki o możliwości zmiany funkcji na rodzinę zastępczą zawodową; • podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych.
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie liczby rodzinnych domów dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie rodzinnych domów dziecka; • informowanie rodzin spełniających określone warunki o możliwości zmiany funkcji na prowadzących rodzinny dom dziecka.
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie rodzin zastępczych pełniących funkcję rodzin pomocowych; 	<ul style="list-style-type: none"> • informowanie w czasie indywidualnych spotkań i rozmów o możliwościach i korzyściach tworzenia rodzin zastępczych pomocowych; • poszukiwanie, pozyskiwanie wśród rodzin zastępczych rodzin pomocowych; • poszukiwanie osób lub rodzin na rodziny pomocowe.
<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z pełnionych funkcji zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego; 	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z podmiotami zewnętrznymi; • wykorzystanie zasobów własnych w szkoleniu według indywidualnego programu; • pozyskiwanie środków na realizację szkoleń z różnych źródeł finansowania pochodzących z instytucji, organizacji pozarządowych oraz środków z Unii Europejskiej.
<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie i wspieranie rozwoju grup wsparcia dla rodzin zastępczych; 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza oczekiwań i potrzeb rodzin zastępczych; • cykliczne spotkania z rodzinami zaangażowanymi w funkcjonowanie grupy wsparcia;

	<ul style="list-style-type: none"> wspieranie działań w kierunku rozwoju różnych form grup wsparcia.
<ul style="list-style-type: none"> nawiązanie i utrzymywanie współpracy z osobami i instytucjami wspierającymi, celem pozyskiwania wolontariuszy współpracujących z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych; 	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z instytucjami zajmującymi się wolontariatem i pozyskiwanie kolejnych osób, instytucji wspierających; pozyskiwanie wolontariuszy do pracy z rodzinami zastępczymi; współpraca i koordynacja pracy wolontariatu.
<ul style="list-style-type: none"> organizowanie i udostępnianie rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy, terapii i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego lub uzależnionego od indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka, a także poradnictwa prawnego; 	<ul style="list-style-type: none"> monitorowanie potrzeb rodzin zastępczych w trakcie bieżącej działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej; organizowanie poradnictwa, terapii, korzystanie z zasobów własnych organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, jak i podmiotów zewnętrznych; kierowanie do właściwych poradni specjalistycznych; współpraca z jednostkami poradnictwa specjalistycznego.
<ul style="list-style-type: none"> tworzenie wewnętrznego systemu wspierania rodziny podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z jednostkami pomocy społecznej i asystentem rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> spotkania z ośrodkami pomocy społecznej oraz asystentami rodziny; współpraca sieciowa w zakresie wspierania rodziny i tworzenia nowych rozwiązań w rozwoju systemu pieczy zastępczej.

3. Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
<ul style="list-style-type: none"> Pomoc w tworzeniu i realizacji programów usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej ; Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> pomoc w opracowaniu programu usamodzielniania; monitoring wychowanków w środowisku lokalnym; udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej wychowankom, pomoc w uzyskiwaniu mieszkań socjalnych z zasobów gminy, wsparcie poprzez umożliwienie pobytu w mieszkaniu chronionym; aktywna współpraca z opiekunami i instytucjami zaangażowanymi w proces usamodzielniania wychowanków.

<ul style="list-style-type: none"> organizowanie szkoleń ukierunkowanych na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych; prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób usamodzielnianych (psycholog, pedagog, pracownik socjalny, specjalista pracy z rodziną, pomoc prawna wg potrzeb wychowanka). 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznanie potrzeb i opracowanie planu i harmonogramu szkoleń; wykorzystanie zasobów własnych (pracownicy PCPR Rzeszów lub osoby i firmy zatrudnione na umowę zlecenie, podmioty zewnętrzne); wspieranie osób usamodzielnianych poprzez udzielanie pomocy specjalistycznej i wsparcia psychologa, pedagoga oraz pomocy prawnej w ramach działalności PCPR.
---	---

4. Wspieranie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
<ul style="list-style-type: none"> stałe podnoszenie standardu usług instytucjonalnej pieczy zastępczej i elastyczne dostosowywanie ich do zmieniających się uwarunkowań ustawowych. 	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z istniejącymi placówkami na terenie Powiatu Rzeszowskiego celem dostosowania instytucjonalnych form pieczy zastępczej do obowiązującej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i przepisów wykonawczych; utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej celem zabezpieczenia dzieci kierowanych przez Sąd do pieczy zastępczej.

Zródło: opracowanie własne

Tab.20 Dostosowanie bazy lokalowej kadry i innych potrzeb placówek opiekuńczo-wychowawczych do obowiązującej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

	Nazwa placówki	Baza lokalowa	Kadra	Inne potrzeby
1	Dom dla Dzieci i Młodzieży „Przystań” z siedzibą w Tyczynie.	- zagospodarowanie terenu, w tym stworzenie terenu rekreacyjnego, - utworzenie nowej placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego przy Domu dla Dzieci i Młodzieży „Przystań”	Zwiększenie zatrudnienia pracowników poprzez zatrudnienie dodatkowego psychologa, wychowawcy wg potrzeb	Podjęcie współpracy ze stowarzyszeniami pracującymi z dziećmi i młodzieżą, rodzinami wspierającymi, wolontariuszami itp.

Zródło: opracowanie własne /informacje z placówek.

ROZDZIAŁ IV HARMNOGRAM I LIMITY NA LATA 2024 – 2026

Harmonogram i wskaźniki działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej 2024 – 2026 zostały sporządzone dla usprawnienia oraz podniesienia jakości zadań realizowanych w ramach funkcjonowania pieczy zastępczej w powiecie rzeszowskim.

Celem głównym ustalonym w w/w harmonogramie jest: ***Rozwój rodzinnych i wspieranie instytucjonalnych form pieczy zastępczej w powiecie rzeszowskich.*** Szeroki zakres działań pieczy zastępczej realizowanych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przyczynił się do sformułowania czterech obszarów w obrębie, których sporządzono cele szczegółowe mające systematyzować i określać właściwy kierunek rozwoju pieczy zastępczej. Do każdego celu szczegółowego przyporządkowano zakres i sposób realizacji działań, a także osoby/ instytucje odpowiedzialne za ich realizację.

Tab. 21 Harmonogram rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie rzeszowskim.

Lp.	Cele szczegółowe i kierunki działań	Sposoby realizacji działań	Osoby/instytucje odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
I. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego				
1.	Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań pieczy zastępczej.	prowadzenie kampanii społecznych, akcji i inicjatyw promujących idee rodzicielstwa zastępczego; tworzenie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem zachęcenia potencjalnych kandydatów; indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi; prowadzenie strony internetowej współpraca z instytucjami, organizacjami działającymi w obszarze wsparcia rodziny (UG, OPS itp.) współpraca z mediami	PCPR Rzeszów ORPZ Instytucje współpracujące	na bieżąco

2.	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w zakresie wynikającym z przyszłych zadań	organizowanie szkoleń udzielanie wsparcia i poradnictwa zależnie od indywidualnych potrzeb prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjnej	PCPR Rzeszów ORPZ	na bieżąco
II. Wsparcie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego				
1.	Zwiększanie liczby rodzin zastępczych w powiecie rzeszowskim	poszukiwanie rodziców zastępczych wśród członków dalszej rodziny poszerzanie wiedzy o możliwościach realizacji pieczy zastępczej kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość (kandydatów) do pełnienia funkcji rodziny zastępczej prowadzenie akcji promocyjnych	PCPR Rzeszów ORPZ	zgodnie z limitem
2.	Zwiększanie liczby rodzin zastępczych zawodowych w powiecie rzeszowskim	kwalifikowanie spośród istniejących rodzin zastępczych rodzin mogących pełnić funkcję rodziny zastępczej zawodowej informowanie rodzin spełniających określone warunki o możliwości zmiany funkcji na rodzinę zastępczą zawodową podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych	PCPR Rzeszów ORPZ	zgodnie z limitem
3.	Zwiększanie liczby rodzinnych domów dziecka w powiecie rzeszowskim	tworzenie rodzinnych domów dziecka	PCPR Rzeszów ORPZ	zgodnie z limitem
4.	Tworzenie rodzin pełniących funkcję rodzin pomocowych	informowanie w czasie indywidualnych spotkań i rozmów o możliwościach i korzyściach tworzenia rodzin zastępczych pomocowych poszukiwanie, pozyskiwanie wśród rodzin zastępczych rodzin pomocowych pozyskanie osób, rodzin na rodziny pomocowe	PCPR Rzeszów ORPZ	według potrzeb

5.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z pełnionych funkcji zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego	współpraca z podmiotami zewnętrznymi wykorzystanie zasobów własnych w szkoleniu według indywidualnego programu pozyskiwanie środków na realizację szkoleń z różnych źródeł finansowania pochodzących z instytucji, organizacji pozarządowych i środków unijnych	PCPR Rzeszów ORPZ (pracownicy lub osoby zatrudnione na umowę zlecenie)	według potrzeb
6.	Organizowanie i wspieranie rozwoju grup wsparcia dla rodzin zastępczych	analiza oczekiwań i potrzeb rodzin zastępczych cykliczne spotkania z rodzinami zaangażowanymi w funkcjonowanie grup wsparcia wspieranie działań w kierunku rozwoju różnych form grup wsparcia	PCPR Rzeszów ORPZ	według potrzeb
7.	Nawiązanie i utrzymywanie współpracy z osobami i instytucjami wspierającymi, celem pozyskiwania wolontariuszy współpracujących z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych	współpraca z instytucjami zajmującymi się wolontariatem i pozyskiwanie kolejnych osób, instytucji wspierających współpraca i koordynacja pracy wolontariatu	PCPR Rzeszów ORPZ	na bieżąco /według potrzeb
8.	Organizowanie i udostępnianie rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy, terapii i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego lub uzależnionego od indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka, a także	monitorowanie potrzeb rodzin zastępczych w trakcie bieżącej działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej korzystanie z zasobów własnych (pracownicy stali, zatrudnieni na umowę zlecenie) kierowanie do właściwych poradni specjalistycznych	PCPR Rzeszów ORPZ	na bieżąco /według potrzeb

	poradnictwa prawnego	współpraca z jednostkami poradnictwa specjalistycznego		
9.	Tworzenie wewnętrznego systemu wsparcia rodziny w oparciu o działania profilaktyczne podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z jednostkami pomocy społecznej i asystentami rodziny	okresowe spotkania z ośrodkami pomocy społecznej i asystentami rodziny stała współpraca i monitoring działań rodzin zastępczych w środowisku lokalnym	PCPR Rzeszów ORPZ ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Rzeszowskim instytucje współpracujące	według potrzeb
III. Organizowanie i koordynowanie procesu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem wychowanków opuszczających pieczę zastępczą				
1.	Realizacja programów usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej	pomoc w opracowaniu programu usamodzielnienia monitoring wychowanków w środowisku lokalnym	PCPR Rzeszów ORPZ Opiekun usamodzielnienia	według potrzeb
2.	Organizowanie szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych	rozpoznanie potrzeb i opracowanie plany i harmonogramu szkoleń wykorzystywanie zasobów własnych organizatora (pracownicy PCPR Rzeszów lub osoby zatrudnione na umowę zlecenie)	PCPR Rzeszów ORPZ (pracownicy PCPR w Rzeszowie lub specjaliści zatrudnieni na umowę zlecenie)	według potrzeb
IV. Wspieranie instytucjonalnych form pieczy zastępczych do zmieniających się potrzeb wychowanków poprzez zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, odpowiedniego komfortu życia na poziomie obowiązujących standardów dla wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.				
1.	Dostosowanie do potrzeb oraz wymogów z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu rzeszowskiego	współpraca z istniejącymi placówkami opiekuńczo – wychowawczymi powiatu rzeszowskiego celem dostosowania instytucjonalnych form pieczy zastępczej do obowiązującej ustawy oraz przepisów wykonawczych utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej celem	Placówki działające w powiecie	na bieżąco /według potrzeb

		zabezpieczenia dzieci umieszczonych poza powiatem		
--	--	--	--	--

Zródło: opracowanie własne.

Tab.22 Limity dotyczące pieczy zastępczej w powiecie rzeszowskim na lata 2024 – 2026.

Lp.	Kierunek działań	2024 rok	2025 rok	2026 rok
1.	Zwiększenie liczby rodzin zastępczych w Powiecie Rzeszowskim	5	5	5
2.	Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Rzeszowskim	1	1	1
3.	Utworzenie rodzinnego domu dziecka	1	1	1
4.	Utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego	2025/2026 r.		

Zródło: opracowanie własne.

ROZDZIAŁ V EWALUACJA I MONITORING REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim będzie monitorowany poprzez aktualną ocenę i analizę realizowanych celów i zadań, a także ocenę stopnia osiągniętych efektów przy pomocy opracowanych narzędzi.

Harmonogram działań obejmujący dany rok kalendarzowy oraz ocena efektów jego realizacji będzie narzędziem stałego monitoringu i ewaluacji rozwoju pieczy zastępczej w powiecie rzeszowskim.

Narzędziem oceny realizowanych działań jest coroczna analiza efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, bieżący monitoring zadań w ramach planów pracy oraz sprawozdawczość w zakresie pieczy zastępczej.

Przedstawione poniżej *wskaźniki realizacji działań* w/w harmonogramu umożliwiają sprawdzenie jakości i efektywności zadań realizowanych w systemie pieczy zastępczej. Należą do nich:

- Ilość przeprowadzonych kampanii społecznych, akcji, inicjatyw i wystąpień w mediach promujących idee rodzicielstwa zastępczego;
- Przygotowanie i rozprowadzanie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem zachęcenia potencjalnych kandydatów;

- Indywidualne spotkania i konsultacje z osobami zainteresowanymi pełnieniem funkcji rodziny zastępczej;
- Prowadzenie i aktualizacja strony internetowej i Facebooka;
- Liczba przeszkolonych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w tym liczba udzielonego wsparcia i poradnictwa;
- Liczba nowopowstałych rodzin zastępczych;
- Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej;
- Liczba rodzin zastępczych/ osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka;
- Liczba szkoleń podnoszących kwalifikacje rodzin zastępczych;
- Liczba powstałych rodzin zastępczych pomocowych;
- Liczba zorganizowanych spotkań grup wsparcia;
- Liczba pozyskanych do współpracy wolontariuszy;
- Liczba współpracujących z organizatorem specjalistów;
- Liczba rodzin zastępczych objętych pomocą psychologiczną;
- Liczba rodzin zastępczych objętych pomocą pedagogiczną;
- Liczba rodzin zastępczych objętych pomocą prawnika;
- Liczba spotkań z OPS;
- Liczba Zespołów ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka w rodzinie zastępczej;
- Ilość utworzonych i zrealizowanych programów usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków;
- Ilość programów usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych w trakcie realizacji;
- Liczba szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielnianych wychowanków;
- Ilość działań podjętych przez Placówki.

ZAKOŃCZENIE

Niniejszy *Program Systemu i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026* jest piątym programem realizowanym przez PCPR w Rzeszowie. Konsekwentnie realizuje założenia polityki prorodzinnej państwa, stale podnosząc jakość podejmowanych działań. Głównym celem programu jest zapewnienie opieki dzieciom w formie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Powiat Rzeszowski, w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zapewnia pracę z rodziną, która umożliwia powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dąży do jego przysposobienia. Natomiast w przypadku braku takich możliwości, realizuje opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Podtrzymując współpracę z innymi instytucjami wspierającymi rodzinę zmierza do zapewniania dziecku godnego życia i prawidłowego rozwoju emocjonalno – społecznego.

Wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców powiatu rzeszowskiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie stwarza warunki do skorzystania z szerokiej oferty pomocy i wsparcia, która obejmuje m.in. poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne, pomoc specjalistyczną, mediacje rodzinną, terapie rodzin, par czy działalność grup wsparcia dla rodzin zastępczych, a także objęcie pomocą osób znajdujących się w kryzysowej sytuacji życiowej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie na miarę istniejących możliwości zmierza do wzmocnienia i poszerzenia rodzinnej pieczy zastępczej. W związku z powyższym głównym założeniem na kolejne lata jest dążenie do utworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnego domu dziecka, poprzez kontynuowanie promocji rodzicielstwa zastępczego, a także podejmowanie działań zwiększających zainteresowanie społeczne powyższą problematyką.

Przedstawione w *Programie Systemu i Rozwoju Pieczy Zastępczej* harmonogram i limity będą oceniane i modyfikowane w zależności od potrzeb i możliwości finansowych powiatu rzeszowskiego. Aktualnym priorytetem polityki rodzinnej i pomocowej jest deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej, zmierzanie do podnoszenia jakości i efektywności funkcjonowania systemu pieczy zastępczej, rozwój w związku z tym środowiskowych, lokalnych form wsparcia dla rodzin jak i szeroka kampania społeczna na temat pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej, co z kolei wymaga koordynacji i dobrej współpracy instytucji pomocy społecznej oraz jednostek zajmujących się wspieraniem rodziny i systemu pieczy zastępczej gminy i powiatu.